

Naksutinkoulutus

3/2002

Sisältö

- ☞ Naksutinkoulutuksen teoria
- ☞ Koiran ehdollistaminen naksuttimeen
 - Ensimmäinen harjoitus
 - Jatkoharjoittelu
- ☞ Naksutinagilitya?
- ☞ Vinkit
- ☞ Kertaus
- ☞ Linkit
- ☞ Kirjallisuus

Naksutinkoulutuksen teoria

Ehdollistuminen

- Oppimisprosessi, jossa aiemmin neutraali ärsyke assosioituu johonkin eläimelle merkitykselliseen asiaan. Ehdollistuminen voi tapahtua kahdella eri periaatteella: klassinen ehdollistuminen tai operantti ehdollistuminen.

Ehdoton vahviste

- Ärsyke johon eläin reagoi ilman koulutusta (josta se pitää luonnostaan esim. ruoka, leikki).

Ehdollinen vahviste

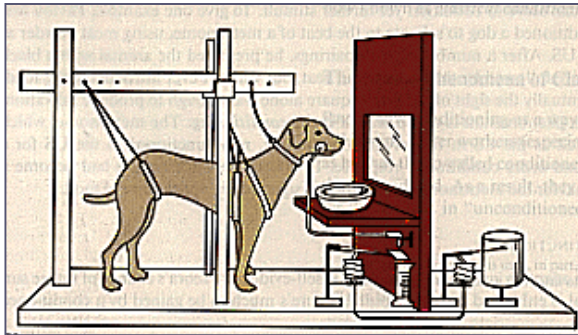
- Ärsyke (esim. Pavlovin koirien kello, naksutin, pilli, ovikello...) jonka eläin on oppinut yhdistämään johonkin eläimelle merkitykselliseen ehdottomaan vahvisteeseen.

Keskitytään siihen mitä koira tekee, ei mitä sen kuvitellaan ajattelevan.

Klassinen ehdollistuminen

- Pavlovin koirakokeet:

koira näkee ruokaa → kuolaa
kello soi → ruoka → kuolaa
kello soi → kuolaa

- Muodostaa assosiaation kahden eri ärsykkeen välille (esim. naksuttimen äänen ja makupalan välille).

Operantti ehdollistuminen

- B.F. Skinner
- Muodostaa assosiaation käytöksen ja sen seuraamuksen välille.
 - Positiivinen vahviste
(jotain hyvää seuraa tai on läsnä = käytös lisääntyy)
 - Negatiivinen rangaistus
(jokin hyvä loppuu tai poistuu = käytös vähenee)
 - Positiivinen rangaistus
(jotain ikävää alkaa tai on läsnä = käytös vähenee)
 - Negatiivinen vahviste
(jokin ikävä loppuu tai poistuu = käytös lisääntyy)
 - ei reaktiota
(no reward marker, keep going signal)
- Naksutinkoulutus perustuu positiiviseen vahvistamiseen käyttämällä apuna naksutinta merkitsemään oikea, palkkion arvoinen käytös.

Koiran ehdollistaminen naksuttimeen

- ☛ Etsi koiralle ehdottoman vastustamaton herkku ja pilko ne pieniin paloihin (20-30 kpl).
- ☛ Aloita ehdollistaminen rauhallisessa huoneessa kun koira on nälkäinen.
- ☛ Naksauta → anna nimi (mielellään ei kädestä, pudota lattialle tai kuppiin). Toista 10-20 kertaa. Pidä pieni tauko ja jatka samalla harjoituksella.
- ☛ Naksautusten väli < 5 sek.
- ☛ Naksauksen tulee olla nopea (0,3 sek).
- ☛ Toista useampaan kertaan parin päivän aikana.
- ☛ Toista eri huoneissa kotona, ulkona kotipihalla, pihatiellä...
- ☛ Naksuttelu on mekaaninen taito.
- ☛ **Naksua seuraa aina maksu!**

Ensimmäinen harjoitus

- ☞ Suunnittele harjoitus etukäteen
 - mitä haluat vahvistaa (vahvista vain yhtä asiaa kerrallaan)
 - miten pilkot haluamasi käytöksen osiin (esim. istu/nouto/luoksetulo)
 - mikä on senhetkinen kriteerisi (1 sessio = 1 kriteeri)
 - milloin nostat kriteeriä
- ☞ Ajoitus on kaikkein tärkein seikka!
 - Opi tarkkailemaan koirasi toimintaa ja merkkamaan oikea käytös (videoi koirasi ja pysäytä kuva kun koirasi tekee haluamasi asian tai pudota tennispallo ja naksauta samalla hetkellä kun se osuu maahan)
 - Säilytä rytmi (vahvistus vähintään 5 sekunnin välein)
- ☞ Aseta makupalat valmiiksi 10 palan ryhmiin kätesi (muttei koirasi) ulottuville. (ota nyrkkiisi yksi 10 palan erä ja odota koirasi reaktiota)
- ☞ Naksauta ensin mitä tahansa käytöstä, sen jälkeen pienimmästäkin oikeansuuntaisesta reaktiosta.
- ☞ Nosta kriteeriä vähän kerrallaan kun edellinen kriteeri on täyttynyt 8 kertaa 10:stä kahden/kolmen session aikana.

- ☞ Voit käyttää seurantalomakkeita, varsinkin jos naksuttelet monelle koiralle.
- ☞ Pyri toiminnan jatkuvuuteen/saumattomuuteen. (Koira on jatkuvassa liikkeessä, käytös → naksu → palkkio → käytös → naksu → palkkio....)
- ☞ Naksautus on aina vapautus!
 - Kun naksu kuuluu, koira on vapaa hakemaan palkkion.
 - Vaatii ajatusten uudelleenjärjestelyä, esim. miten harjoitellaan pitkäkestoiset temput esim. paikallaolo/pujottelu/nouto...
- ☞ Älä väsytä koiraasi
 - Koira joutuu ajattelemaan → se väsyä helposti.
 - Harjoittele noin 3-4 sessiota yhdellä koulutuskerralla (yht. noin 15 min). Näitä voi toki olla useamman kerran päivässä!

Jatkoharjoittelu

- ☞ Keston lisääminen +/- 50% niin että target 2/4, min & max 1/4
- ☞ Kun haluttu käytös sujuvaa, liitä käsky.
- ☞ Pyri saamaan käytös ärsykekontrolliin:
 - Toiminta tapahtuu esitettäessä vihje = koira istuu kun sanotaan "istu".
 - Toimintaa ei tapahdu, kun vihjettä ei esitetä = koira ei ennakoi. Jos ennakoi, ei reagoida MITENKÄÄN. Heti kun koira turhautuu ja tekee jotain muuta, annetaan heti vihje uudestaan ja annetaan koiralle mahdollisuus onnistua.
 - Toiminta ei tapahdu kun esitetään aiemmin opittu vihje = sanotaan esim. maahan, jonka merkityksen koira tietää.
 - Toiminta ei tapahdu kun esitetään tuntematon vihje = koiralle merkityksetön sana esim. koivu.
- ☞ Lisää pikkuhiljaa häiriötekijöitä (löysennä kriteeriä hetkeksi).
- ☞ Käytösten ketjuttaminen

- ☞ Kun käytös on ärsykekontrollissa, älä palkitse joka oikeaa käytöstä, vaan joka toinen, joka kolmas...
- ☞ Kosketuskeppi tai kosketusalusta on perusta erittäin monelle käytökselle (esim. hyppy, eteenlähetys, kontaktipinnat, luopumisharjoitukset, seuraaminen...)
- ☞ Koulutustilanteessa ei käytetä rankaisua lainkaan!
- ☞ Naksutinkoulutuksella on menestyksekkäästi koulutettu esim. hevosia, kaloja, kissoja, liskoja...

Naksutinagilitya?

- ☞ Aidan/muurin/renkaan opettelu
 - Koira siivekkeiden läpi kosketuskepile (itsenäinen suoritus)
 - Pitkät suorat, kosketuskeppi suoran päässä.
 - Tyhjään lähettäminen.
- ☞ Kontaktiesteet
 - Pentu seuraa kosketuskeppiä esteen yli.
 - Kosketuspinta ylä- ja alakontaktilla, varma pysähtyminen.
- ☞ Pujottelu
 - Aloitetaan yhdellä kepillä (→ kierrä).
 - Erilliset lähestymis – ja kulmaharjoittelut
- ☞ Putki/pussi
 - Leikkaukset ennen estettä

Vinkit

- ☞ Koira ei tarjoa käytöstä?
 - Sekakoulutettujen koirien ongelma, eivät uskalla liikkua (tarjota käytöksiä) rangaistuksen pelossa.
 - Palkitse mistä tahansa liikkeestä, liiku itse.
 - Heitä makupala, naksauta, koira syö makupalan, heitä makupala, naksauta... pääasia että koira saadaan liikkeelle.
- ☞ Ääniherkkä koira?
 - Maalarinteippiä naksun kieleen.
 - Naksauta kerran taskussa joka kerta ennen päivän ruoka-annosta.
 - Naksauttele taskussa pitkin päivää eri huoneissa.
- ☞ Koira ei syö makupaloja?
 - Koira saa ruokansa vain työtä tekemällä (ruokakupit pois lattioilta).
 - Onko makupala varmasti vastustamaton ja onko koira kylläinen?
 - Kokeile naksuttaa vaikka vaan yhden lihapullan (tai muun jonka koira kenties voi syödä) verran kerrallaan.
 - Leikki/saalis ym. palkkiona?

Kertaus

- ☞ Naksauta ensin, palkitse sitten.
- ☞ Naksauta juuri sillä hetkellä (tai vähän ennen) kun koira toimii haluamallasi tavalla.
- ☞ Naksauta vain kerran, nopeasti.
- ☞ Älä käytä naksutinta koiran huomion herättämiseen tai saadaksesi sen tulemaan luoksesi.
- ☞ Älä käytä naksutinta rohkaisemiseen tai aloitusmerkkinä.
- ☞ Käytä sopivankokoisia ja tyyppisiä makupaloja.
- ☞ Kun koirasi on oppinut uuden toiminnan, älä naksauta enää joka kerta kun se toimii oikealla tavalla.
- ☞ Harjoittele lyhyitä hetkiä kerrallaan ja vain yhtä asiaa yhdessä koulutussessiossa, ja vain paria asiaa yhdellä koulutuskerralla.

Kertaus

- Valmistaudu sykäyksittäin tapahtuvaan etenemiseen ja suunnittele koulutuskerrat sen mukaan. (Mitä vahvistan seuraavaksi jos koira tekeekin asian jo paljon paremmin kuin osasin odottaakaan?)
- Palaa opetuksessa taaksepäin jos koirasi ei osaakaan enää jotain minkä se on jo kerran oppinut.
- Älä tulkitse koiran ajatuksia vaan HAVAINNOI sen tekemistä!
- Lopeta kun koira toimii parhaiten.
- Jos menetät malttisi tai suutut, lopeta harjoittelu siihen paikkaan. Etenemistä ei enää tapahdu, ja voit tehdä hallaa jo oppituille asioille.
- Jos et edisty jonkin asian opettamisessa, naksautat melko varmasti liian myöhään.
- Pidä hauskaa! Naksutinkoulutus parantaa koirasi ja sinun välistä suhdetta!

Linkit

- Behavioral Conceptions:
<http://www.psych.nwu.edu/%7Epizzurro/Behaviorism-textbook.html>
- B.F. Skinner:
<http://www.bfskinner.org>
- An Animal Trainer's Introduction To Operant and Classical Conditioning:
<http://www.wagntrain.com/OC/>
- Clicker Trainers Clubin kotisivu, myös tarvikemyynti (kosketuskepit, vaaputtimet, naksuttimet)
<http://ctc.laikanet.com/>
- Veli-Matti Ahosen kotisivu
http://www.geocities.com/v_ahonen/
- Kirsi Päykkösen kotisivu
<http://koti.mbnet.fi/~piskit/naks.html>
- Sanasilta
<http://www.sanasilta.fi>
- Klikki-postituslista

Kirjallisuus

- ☛ Don't Shoot the Dog, Karen Pryor
(tilattavissa esim. www.suomalainen.com)
- ☛ Koira ja Delfiini, Karen Pryor
(tilattavissa esim. Kennelliitosta tai sanasilta-info@sanasilta.fi)
- ☛ Clicker Training for Obedience, Morgan Spector
(tilattavissa esim. www.suomalainen.com)
- ☛ Shaping, Anders Hallgren
(tilattavissa esim. Kennelliitosta)
- ☛ Culture Clash, Jean Donaldson
(tilattavissa esim. www.suomalainen.com)
- ☛ Rauhoittavat signaalit, Turid Rugaas
(tilattavissa: sanasilta-info@sanasilta.fi)

Harjoitus

- 2 vapaaehtoista; naksuteltava ja naksuttaja

Kiitos!

NAKS!

